

Na podlagi tega mnenja se je vršila preiskava, a storilec ni bilo moči najti. Ker je državno pravdnštvo mislilo, da morda vendar le ni izključen naraven vzrok smrti, je predlagalo, naj se vpraša za mnenje medicinska fakulteta.

(Konec prihodnjič.)

Dr. P. Defranceschi.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Pomen naročilnega lista in ustnih dogovorov, ki se ne strinjajo z njegovo vsebino.

C. kr. okrajno sodišče v Trutnovu je v sumarno razpravljani pravni stvari tožiteljice firme Jožef P. v Trutnovu proti tožencu Jožefu M., posestniku v Gaberji pri Celji z razsodbo z dne 21. decembra 1897, št. 13617 spoznalo za pravo: Toženec je dolžan plačati tožiteljici za prodane in doposlane zavese znesek 87 gld. s 5% zamudnimi obrestmi od 1. avgusta 1895 nadalje in sodne stroške, določene na 41 gld. 95 kr., vse to v 14 dneh pod eksekucijo — a le takrat, če toženec ne stori dopolnilne prisege: res je, da je, naročujoč zavese, izrecno izjavil tožiteljčinemu potovalcu Jakobu Č., da naroči zavese le, ako se mu ne dopošljejo po poštnem povzetji, da jih prevzame le, če jih bo rabil, in da bo v tem slučaju pisal, naj se mu dopošljejo, in res je bil Jakob Č. zadovoljen s tem toženčevim predlogom. — Itd.

Razlogi.

Za razsojo le-te sporne stvari je merodajen in odločilen pravni pomen naročilnega lista B v repliki. Treba je namreč odgovoriti na vprašanje, je li smatrati ta list za pismeno kupno pogodbo ali ne. Če se potrdi to vprašanje, onda so toženčevi ugovori ničevi, ker se nikakor ni smeti ozirati na ustne dogovore, ki so se znabiti vršili istočasno pri sestavi kupne listine, a se ne strinjajo ž njo (§ 887. obč. drž. zak.). Če se pa to vprašanje zanika, treba je vsekakor vpoštevati toženčeve ugovore.

Sodnik je zanikal to vprašanje, uvaževaje nastopno:

a) Listina B je oznamenjena kakor »naročilni list«. Naročilni list pa ni še nikaka za obe stranki obvezna listina, nego je le jednostranska ponudba, tukaj kupna ponudba, na katero odgovori prodajalec ali s kako izjavo ali pa naravnost tako, da pošlje.

b) Listina B je podpisana samo od jedne stranke, ne pa od dveh.

c) Za obe stranki obvezna pogodbená listina določá vzajemne pravice in dolžnosti. Listina B pa kaže samo dolžnosti naročnika, a nikakih pravic, potem pa pravice prodajalke, a nikakih dolžnostij.

d) Z opombo na tožiteljčini fakturi C: Veselje nam je bilo zvršiti danes blagovoljno nam po Jakobu Č. izročeni nalog. . . . . oznamenja tožiteljica sama naročilo le kakor nalog, torej le kakor jednostransko izjavo stranke gledé pogodbe, ki naj še-le nastane.

Pri tej priliki vsiljuje se samo po sebi drugo vprašanje, na katero je treba odgovoriti, namreč kakšno pravno važno stališče da je zavzemal agent Č. pri tej kritični kupčiji.

Č. se stalno imenuje agent; če je pa ravnal kakor trgovski pooblaščenec v smislu čl. 119 trg. zak. ali le kakor posredovalec, o tem ni ničesar najti v pravnih govorih tožiteljice; dà, v zgorajšnji opombi na fakturi se glasi še celo tako, kakor bi smatrala tožiteljica agenta za mandatarja toženčevega, a na kaj takega toženec gotovo ni mislil. Ker se nadalje tudi le trgovski mandat ne domneva, nego ga je treba dokazati, to se pa ni zgodilo, ni po tem takem še nikakor dokazano, da se je sklenil kup »inter praesentes«.

Toda to drugo vprašanje je manj važno in sodnik je še celo smatra lahko za indiferentno, kakor hitro se dožene, da tu ni bila nikaka pismena pogodba sklenjena. Kajti potem mora tožiteljica, tudi če bi bil Č. njen trgovski pooblaščenec (kar bi bilo za njo bolj ugodno) in tudi če bi bilo kup smatrati, da je sklenjen »inter praesentes«, obrniti na-se toženčeve ugovore. Ti ugovori so pa tudi odločilni; obsegajo namreč pogoj in rok, ki sta oba bistvena dela pogodbe.

Če se poreče, da toženec po onih postranskih dogovorih tudi lahko naročenega blaga nikdar ne rabi, da mu torej tudi ponje ni treba nikdar pisati, da torej toženec lahko napravi kup popolnem iluzornim, treba je na to odgovoriti, da se na ta način vsekakor kup popolnem razdere, da pa mora to proti tožiteljici obveljati,

če se njen trgovski pooblaščenec spušča v take pogodbe. Vsekakor bi se lahko nasproti sodnikovemu nazoru poudarjalo, da je toženec moral razvideti iz naročilnega blanketa, da potovalec ni bil upravičen sprejeti take pogoje, kakoršne je stavil toženec. A v tem je pravni položaj za tožiteljico še neugodnejši, kajti potem potovalec onih postranskih določil toženčevih ali ni odobril ali pa odobriti ni mogel in tedaj pa ni nastala niti ustna pogodba.

Dejanske okolnosti, ki tvorijo ugovore, potrdila je priča Jožef P., dočim agenta Jakoba Č. za pričo ni bilo najti. Imamo torej polovico dokaza, katerega je dopolniti še z dopolnilno prisego toženčevo.

Na apelacijo tožiteljice je c. kr. višje dež. sodišče v Pragi z razsodbo z dne 28. marca 1898, opr. št. Bc VI., 151—98—1 premenilo prvosodno razsodbo in spoznalo: Toženec je le potem dolžan plačati tožeči firmi znesek 87 gld. in na 41 gld. 95 kr. odmerjene sodne stroške v 14 dneh pod eksekucijo, če toženec ne položi glavne prisege: »Res je, da ni podpisal naročilnega lista B niti on sam, niti z njegovim dovoljenjem in zanj kdo drugi. Itd.

Razlogi.

Tožeča firma trdi, da je toženec glasom naročilnega lista B pri njej po agentu Č. označene zaveses naročil za skupno ceno 87 gld. in se zavezal plačati ta znesek, odštevši predplačani 1 gld. v ostanku 86 gld. po povzetju in sicer v Trutnovu. V dokaz za te trditve navaja tožiteljica za pričo agenta Jakoba Č. in nalaga tožencu prisego o tem, da priloge B ni podpisal niti on sam, niti z njegovim dovoljenjem za njega kdo drugi.

Toženec ugovarja tem tožiteljicihim trditvam in pravi: da je pogodbo z agentom Č. drugače sklenil; agentu da je izrecno izjavil, da vzame zaveses le tedaj, če se mu ne dopošljejo po povzetju, dalje če bo, potrebujoč jih, firmi pisal, da naj se mu zaveses pošljejo; agent Jakob Č. da je bil s tem predlogom zadovoljen, in na to je toženec dotični naročilni list podkrižal, ker on ne zna niti brati niti pisati in tudi nemškega jezika ni zmožen.

Priče Jakoba Č. ni bilo moči najti, da bi se ga zaslišalo; Jožefa P., toženčeva dopuščena priča, pa je njegova izvajanja potrdila. Ali je naročilni list toženec podkrižal ali pa ga je priča zanj

podpisala, tega se ta priča, katera je bila šele 2. septembra 1897 zaslišana, ne more več spominjati.

Prvi sodnik je na to dopustil za odločitev toženčevo dopolnilno prisego, ker smatra, da je po izpovedbi priče Jožefe P. doznana prva polovica dokaza za dejstva, ki tvorijo ugovore. Proti dopolnilni prisegi naperjena je apelacijska pritožba tožeče firme, in preiskavati je sedaj, je li upravičena ali ne.

Tožeča firma opira svojo zahtevo proti tožencu na naročilni list B. Po le-tega vsebini naroča toženec posredovanjem agenta Č. 18 komadov zaves, 97 cm širokih, 215 cm dolgih s pripravo za podprtje v skupnem znesku 87 gld., odštévši predplačani 1 gld., po povzetju 86 gld., plačilno v Trutnovu, in po besedah tega naročilnega lista agent ni upravičen dovoliti drugačnih pogojev, nego li so v naročilnem listu tiskani, ker druge pogoje je moči dogovoriti le s firmo naravnost.

Ta naročilni list, ki nosi podpis toženčev, je agent C. doposlal tožeči firmi, katera je potem, zvršujoč naročilo, doposlala tožencu fakturo C, naročene zaves pa založila pri prevozniku S. v Trutnovu, ker se je bil toženec s svojim pismom z dne 20. julija 1895 (priloga D) branil sprejeti te zaves. Vsekakor je naročilni list B jednostranska izjava toženčeve volje, toda tožeči firmi ga je njen agent Jakob Č. vposlal, in tožiteljica je sprejela ta toženčev predlog, mu vposlala fakturo z dne 17. julija 1895 (priloga C) in izročila zaves navedenemu prevozniku. Tako je nastala kupna pogodba med tožiteljico in tožencem po §-u 862. ob. drž. zak. pod pogoji, obseženimi v tem naročilnem listu, ako je toženec naročilni list sam podpisal ali pa kdo drug z njegovim pritrdilom. V tem slučaju se na dozdeven poseben dogovor med tožencem in Jakobom Č. ni moči ozirati, ker se tak dogovor po vsebini naročilnega lista B ne da skleniti z agentom, ampak naravnost s firmo.

Po vsem tem je bilo spoznati na navedeno prisego; ako jo toženec stori ali je ne stori, potem tožbena zahteva pade ali pa obstane. Dopolnilna, od prvega sodnika pripuščena prisega pa je po navedenem neodločilna.

Utemeljena je torej tožiteljčina apelacijska pritožba.

Vsled redne revizije toženčeve je c. kr. najvišje sodišče predrugačilo višjesodno razsodbo in obnovilo razsodbo okrajnega sodišča z dopolnilno prisego toženčevo vred.

Razlogi.

Če se dožene dokaz, ki ga je prvi sodnik pripustil o toženčevi trditvi glede vsebine dogovora med njim in toženčevim agentom, potem vsebina naročilnega lista B ne ustreza soglasni volji pogodnikov, za postanek pogodbe po §-ih 861. in 869. obč. drž. zak. jedino merodajni. Tedaj tudi o soglasni volji strank in o postanku pogodbe ne more biti govora, ker je tožiteljica sprejela pač v naročilnem listu obseženi, a pravi volji toženca ne odgovarjajoči predlog, toda ni sprejela predloga, kateri je toženec resnično stavil. Temu tudi ne nasprotuje (tiskano) določilo naročilnega lista, da agent razun tiskanih pogojev ni upravičen delati drugih, nego se takšni lahko s firmo naravnost sklepajo, — kajti to, če agent z naročnikom dogovori gotove pogoje in mu potem predloži v podpis naročilni list, ki obsega druge pogoje, nego li so bili sklenjeni, je vsekakor zapeljanje naročnika v zмотo, in to izključuje uporabo določila §-a 887. obč. drž. zak. na naročilni list v le-tem slučaju. Zato je višjesodno razsodbo, ki se opira le na naročilni list B, premeniti, a obnoviti razsodbo prvega sodnika.

Dr. I. Dečko.

b) Upis koje služnosti u posjedovni list gospodujućeg zemljišta bez upisa u list tereta služućeg dobra jest bez pravnog učinka za kupca ovog posljednjeg zemljišta.

Tužitelj je vlasnik čest. br. 6680/1, /2 i /3, tielo 3, uložka br. 2220 obč. Rovinj, na korist kojih, polag izvadka ovog uložka, uknjiženo je pravo služnosti prolaza vozom i plugom a na teret čest. br. 6792/2, tielo 3, uložka 2029 iste občine, vlastnost tuženih, koji su ju kupoprodajnom pogodbom 27. ožujaka 1898 kupili, ušav u posjed iste već godine 1897. Koncem godine 1897. tuženi izkopali su dio ote čestice, onemogućiv i otežčav po njoj tužitelju prolaz vozom, niečeč mu oto pravo i dopuštajuć mu samo pravo prolaza plugom; zato tužitelj pita da mu se prizna pravo prolaza i vozom.

Tuženi se pozivaju na dobru vjeru u javne knjige (§. 1500 gr. zak.), pošto iz priloženog zemljištnog izvadka uložka 2029 proizlazi, da tužitelju, kao vlasniku gospodujućih zemljišta, pripada

pravo prolaza samo plugom i to na temelju zapisnika sačinjenog povodom osnivanja zemljišnih knjiga.

Tužitelj u dokaz svog prava pozvao se na više svjedoka i priložio je zapisnik takodjer spisan povodom osnivanja zemljišnih knjiga i zemljišni izvadak uložka 2220. Iz zapisnika proizlazi, da tužiteljeve čestice imadu pravo služnosti prolaza po čest. 6792 2 koli plugom toli vozom i u ovom smislu bilo je to pravo upisano u uložku 2220, kako iz pomenutog izvadka. Saslušani tužiteljevi svjedoci potvrdili su, da je tužitelj od preko 30 godina amo prolazio vozom po čestici br. 6792 2.

C. kr. kotarski sud u Rovinju presudom 28. rujna 1898 posl. br. C. I. 88/98 5 udovoljio je tužbenom zahtjevu s razloga, što su tuženi mogli saznati o postojenju upitne služnosti izpitav uložak gospodujućih zemljišta, popitav se u vlastnikah pograničnih zemljišta, te pošto su propustili običnu pomnju nemogu se pozivati na §. 1500 gr. z.

Usljed priziva tuženih c. kr. okružni sud u Rovinju kao prizivni sud presudom 6. studna 1898 posl. br. Bc. IV. 81/98/8 udovoljio je prizivu i u preinačenju napadnute presude odbio je tužiteljev zahtjev iz sljedećih razloga:

Pošto se tuženi pozivaju na ustanovu §. 1500 gr. zak. ima se ustanoviti, dali su oni prilikom kupnje služećeg zemljišta bili dužni izpitati povrh uložka ovog posljednjeg takodjer i onaj gospodujućih zemljišta, dali su oni znali il su mogli saznati da je tužitelj vršio pravo prolaza vozom i da ga dosjeo; jere u jestnom slučaju nalazili bi se u zloj vjeri i nebi se kao takovi mogli pozivati na rečeni §.

Gledom na §. 9 obč. zem. zak. i na §. 10 zak. 11/3 1875 br. 29 očito je, da su tuženi rabili običnu pomnju pregledav uložak služećeg zemljišta, pošto nisu bili dužni baviti se onim gospodujućeg zemljišta. Tužitelj u ostalom nije dokazao da je tuženim bilo poznato vršenje utužene služnosti i da su mogli za nju saznati običnom pomnjom.

Usljed previda tužitelja c. kr. vrhovno sudište presudom 7. veljače 1899, br. 923 nije udovoljilo previdu iz sljedećih razloga:

Tobožnje protuslovje prizivne rješitbe, tvrdjeno po previdnicih (§. 503 br. 3 gr. p.), imalo bi sastojati u tome, što prizivni sud uzeo je, da tuženim nije bilo poznato postojanje preporne

služnosti prolaza vozovi, dočim oni sami pripustili su, da su vidjeli tužitelja proći vozom po njihovom zemljištu čest. 6792/2 i da uz pristojnu pomnju moralo bi im poznato biti obstojanje rečene služnosti već na temelju stanja zemljištne knjige i zapisa 21. ožujna 1879 br. 1586.

Na to ima se ipak opaziti, da tuženi, koji su kupili čest. br. 6792/2 kupoprodajnim ugovorom 27. ožujna 1898 i za koje od tužitelja nije bilo utvrđeno, da su oni prije imali kakav zemljišni posjed u blizini Val di Tenello, pripustili su samo, da su možda vidjeli tužitelja proći vozom po upitnom zemljištu. Iz toga da su ga oni vidjeli onuda proći vozom, ne sliedi jošte, da im je bilo poznato obstojanje prava prolaza i to se u nazočnom slučaju može tim manje zaključiti, jere malo vremena kašnje, iza kako su tuženi ušli u posjed, nastao je između njih i tužitelja prepor zbog istog prava prolaza i jere tuženi, kako pokazuje ova parba, krata tužitelju pripoznanje rečenog prava prolaza.

Nije izpravno, da su ovi mogli iz zemljištne knjige saznati za to, pošto nije unešena u njihov list tereta služnost prolaza vozovi na korist čest. 6680/1, 2/ i /3, vlastnost tužitelja, i pošto upis rečene služnosti u posjedovni list tužiteljev bez upisa u list tereta tuženih za ove jest bez pravnog učinka i nebi se mogao uzeti u obzir niti onda, kada bi bio poznat tuženim, što inače nije niti dokazano.

Daklem ne predleži tobožnje protuslovje. Ako pako nije dokazano, da su tuženi znali za obstojanje služnosti prolaza vozovi, kako to tvrdi tužitelj, ili da su morali znati rabeć običnu pomnju, nemože bit govora o krivoj pravnoj ocjenbi preporne stvari od strane prizivne molbe gledom na ustanovu §. 1500 gr. zak. — toga radi imao se previd odputiti. —ršk—

c) Zemljiškknjižni slučaji.

I.

V zvršilni stvari Franceta Č. proti Antonu S., posestniku v Kozarjih zaradi 15 gld. s prip. zavrnilo je c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani predlog zahtevajočega upnika, da se mu dovoli v iztirjanje njegove tirjatve zvršilo s prisilno osnovo zastavne

pravice na $\frac{1}{5}$ zavezancu lastnih zemljišč, in sicer iz naslednjih razlogov:

Po §-u 88 eks. r. veljajo za vknjižbo zastavne pravice potom zvršila propisi zemlj. zakona. Le-ta pa zahteva, da se vknjižba zvrši na podlagi kvalifikovanih listin (§ 31.) V tem slučaju je v zemljiški knjigi zaznamovana nedoletnost zavezanca. Zato mora zahtevajoči upnik z listino dokazati, da je zavezanec dosegel polnoletnost, — v smislu navedenega §-a in §§-ov 87., 88., 90. zemlj. zak. z listino, katere prepis, odnosno original ostane v zbirki. Nikakor pa ne zadostuje, da se jednostavno sklicuje na sirotniško knjigo.

Proti temu sklepu vložil je zahtevajoči upnik rekurz, v katerem je poudarjal, da je polnoletnost zavezančeva razvidna iz sirotniške knjige pri istem sodišču, na katero se je itak v svoji prošnji skliceval, in da po smislu §-a 87. odst. 2 zemlj. zak. tedaj, kadar se nahaja izvornik listine v uradnih spisih zemljiškoknjžnega sodišča, zadošča, če se predloži prepis listine in pove, kje je njen izvornik.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je ugodilo rekurzu, razveljavilo izpodbijani sklep prve stopinje in okrajnemu sodišču ukazalo, naj predlog zahtevajočega upnika po zakonu reši ne glede na dozdevni, v izpodbijanem sklepu navedeni zavrnilni razlog.

Razlogi.

Zahtevajoči upnik opira svoj predlog na rzsodbo c. kr. okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 23. avgusta 1898 opr. št. Cb. IV. 380/98-2, s katero se je rzsodilo, da je toženec Anton S. dolžan plačati tožniku znesek 15 gld., 5% obresti od 21. avgusta 1898 in na 6 gld. 42 kr. določene sodne stroške v 14 dneh pod eksekucijo. Ne more biti dvoma, da je tožnik upravičen, prisojeno si svoto proti tožencu iztirjati zvršilnim potom in da zvršila ne more ovirati to, ker je v zemljiški knjigi zaznamovana nedoletnost zavezanca. Je li bil zavezanec v pravdi pravilno zastopan, to presoditi je stvar pravnega, ne pa zvršilnega sodnika. Ker iz razlogov ni razvidno, je li prvi sodnik predlog tudi v stvarnem oziru presojal, bilo je izpodbijani sklep razveljaviti ter sodišču prve stopinje ukazati zakonito rešitev predloga ne glede na zavrnilni, v izpodbijanem sklepu navedeni razlog.

Kazensko pravo.

a) Mlatilnico, ki jo goni poseben, od nje oddaljen parni stroj, ni prištevati v §-u 85. c) kaz. zak. označenim napravam.

(Kas. razsodba od 30. septembra 1898. l., št. 9595.)

Kmet O. je imel v svislih pred skednjem veliko mlatilnico. Le-to je gonil poseben parni stroj, ki je bil kacih 500 korakov od nje oddaljen. Gonilno moč so prenašali od stroja na mlatilnico posebni jermeni. Žito je bilo na skednji in prenašali so je po žaganicah, ki so bile naslonjene na mlatilnico in jo deloma pokrivalo. Hlapec Z. je prejemal žito in je polagoma spuščal v žrelo mlatilnice. Ob noč so morali najprej parni stroj ustaviti in potem, ko je bilo vreteno mlatilnice mirno, odstraniti tudi one žaganice, ki so nekako premostovale prostor med skednjem in mlatilnico; a to radi varnosti ljudij, ki bi po noči slučajno ondot prehajali. Necega dne je Z. prezgodaj odstranil žaganice, ko parni stroj še ni bil ustavljen in ko so stale na žaganicah še tri dekleta, ki so bile ravno prej donesle zadnje snopje iz skednja. Baš gospodarjeva hči Reza O. je vsled tega padla v žrelo mlatilnice in vrteče se vreteno jej je zmenčalo nogo.

Hlapca so obtožili, da je zakrivil pregrešek po §-u 337. kaz. zak. dvojnim pogledom: predmetom, v §-u 85. c) kaz. zak. označenim, in v posebno nevarnih okoliščinah. Sodni dvor ga je proglasil krivim v smislu obtožbe.

Obtoženčevi, na §-u 281., št. 5 in 10 kaz. pr. r. oprti ničnostni pritožbi je kasacijsko sodišče deloma ugodilo spoznavši, da gori opisana mlatilnica ni tak predmet, kakoršne ima v mislih § 85. c) kaz. zak., da pa je Z. zakrivil dejanje, ki bi sicer ustanavljalo prestopo po §-u 335. kaz. zak., v tako nevarnih okoliščinah, da mu je je šteti v pregrešek po §-u 337. kaz. zak. Slovom dvorn. dekr. od 30. marca 1831. l. št. 7627 smatrati je namreč parnim strojem samó take naprave, ki proizvajajo par mehničnim pôtom kakor gonilno sredstvo. V našem slučaju je bil taka naprava zgol oni od mlatilnice oddaljeni gonilni stroj, mlatilnica sama pa ne. Kajti le-ta je dobivala gonilno moč od onega stroja, a gonil je ni par, nego preneševalni jermeni. Par je gonil samo stroj, oziroma njegove priprave. Z. pa je zakrivil obtoženo dejanje pri mlatilnici, torej pri napravi, katere ni neposredno par gonil. Nedvomno pa

je, da je obtoženec zvršil dejanje v okolnostih, katerih posebna nevarnost mu je morala biti znana, ker se je stalno z mlatilnico pečal in ker je mogel tudi brez obzira na mlatilnico sprevideti, da je bila odtegnitev žaganic, ki so stale preko 3 m visoko od tal, pogubonosna dekletom, ki so na njih stale. Protislovje, ki je očita pritožba izpodbijani rzsodbi gledé le-te posebne nevarnosti, ne obstaja, prav zato ne, ker je smatralo razpravno sodišče mlatilnico kakor napravo v smislu §-a 85. c) kaz. zak. in je iz tega — vsekakor pomotnega — stališča presojalo tudi nevarnost. Vkljub temu pa je bil položaj posebno nevaren, ker se je mlatilnično vreteno še vrtelo in ker je mogel obtoženec sprevideti, da vsled premaknenja žaganic dekleta lahko v široko žrelo mlatilnice padejo. Ako pa bi bila mlatilnica mirno stala, bi ne bila nevarnost tako pogubonosna, tudi če bi bilo dekcle v žrelo padlo, kar je že iz tega razvidno, da ni bilo težko poškodovanje Reze povzročeno padcem, nego vrtečim se vretenom. *Fitik.*

b) Je li mogoč poskus prešestva?

(Kas. rzsodba od 10. marca 1899. l., št. 16.618. iz 1898. l.)

France R. je bil zelo pohoten. Soproga pa mu je bila že 20 let bolna. Imel je kaj lepo in čedno deklo. Silil se je večkrat okolo nje, jo božkal ter poljuboval in opetovano prosil, naj se ž njim spolno združi. Dekla je dovoljevala gospodarju marsikaj, česar bi drugim ne bila dovolila, udati pa se mu le ni hotela, ker je imela mladega soproga, kateremu je hotela zvesta ostati. Necega dne lanskega leta je opravljala svoja gospodinjska opravila, ko se jej je približal gospodar, jo začel poljubovati in objemati, ter prositi jo, naj se mu uda. Utekla mu je v spalnico. A prej nego je mogla vrata zakleniti, je pritekkel gospodar za njo, jo objel okolo pasu, jo pahnil na posteljo, légel na njo, odgrnil jej krila, odpel svoje hlače in skoro bi se mu bilo posrečilo doseči svoj smoter, da ga ni dekla, napenši vse svoje moči, vrgla od sebe in tekla iz hiše. Njen soprog je delal na bližnjem polji in, zapazivši razburjeno, jo vprašal, kaj se jej je zgodilo. Povedala mu je. Soprog je šel gospodarja zatožit. Stvar je prišla končno pred sodni dvor, ker je tudi državni pravdnik Franceta R. radi necega pregreška obtožil.

Sodni dvor je proglasil Franceta R. krivim mej drugim tudi prestopka poskušanege prešestva.

Franc R. se je pritožil na kasacijsko sodišče po §-u 281. odst. 9 a) kaz. pr. r., ter je proti obsodbi radi poskušanege prešestva prigovarjal: 1.) da je za prešestvo potrebno naravno spolno združenje (»coniunctio membrorum«), ter da zato ni mogoč poskus tega delikta; prešestvo da je kaznovati samo na zahtevanje žaljene stranke, da torej tudi iz tega razloga ni dopusten poskus, ki je izključen tudi pri deliktih po §-ih 487., 488., 491., 496. kaz. zak.; 2.) da je prešestovanje mogoče samo privoljenjem obeh vdeležencev, da torej zahteva dva sotorivca, a obtoženec da je uporabljal nekako silo proti dekli in da bi bil mogel zgol premaganjem iste zvršiti spolno združenje; 3.) češ, ni dokazano, da je obtoženec res nameraval telesno združiti se z deklo, in tudi ni utrjeno, je li dejanje poskušal ali se k istemu samo pripravljal. — Na kasacijski razpravi je obtoženčev branitelj še pripomnil, da je celô v načrtu novega kazenskega zakona pisano, da ne obstaja poskus prešestva in da so ga sodniki doslej dosledno nekaznivim smatrali.

Zastopnik generalne prokurature je obtoženčeva prigovarjanja tako-le pobijal:

Ad 1.) Vsekakor je res, da dovršiš prešestvo stoprav naravnim spolnim združenjem ali mesnim pomešanjem (»coniunctio membrorum«), a da ne zapadeš kazni §-a 502. kaz. zak., ako zadoščaš svojemu spolnemu poželjenju drugačnimi čini ali zgol nečistimi dejanji. Da pa odtegaš započeto, četudi ne zvršeno spolno združenje kazenskemu maščevanju v obliki delikta poskusa po §-ih 8., 239., 502. kaz. zak., tega nikakor ne dopušča niti zakon, niti smisel in smoter njegova. Po §-u 8. kaz. zak. je že poskus delikta hudodelstvo ter je uporabljati določbe, dane za hudodelstva, praviloma tudi na poskušana hudodelstva in kaznovati poskus zločina ravno tako, kakor zvršeno hudodelstvo. To načelo velja po §-u 239. kaz. zak. tudi za pregreške in prestopke, v kolikor ni najti v njihovi posebni naravi kake razlike. Take posebne narave pa zakon ne določa za prešestvo, niti ne odreja sploh kake izjeme od splošnega pravila. Nasprotno je sklepati logično že iz uvrščenja določeb §-a 502. kaz. zak. v kazenskem sistemu, kder jim je odkazano mesto med pregreški in prestopki zoper javno nramnost, da veljajo tudi za prešestvo, prav tako kakor za delikte, navedene v 13. po-

glavji kaz. zak., posebno tudi načela §-a 8. kaz. zak., baš zato, ker ni napravil zakon nikake izjeme za take delikte. A bi ne bilo niti razumeti, zakaj naj bi zakonodavec, katerega so vodila pač zmirom ista etična načela, zahtevaje telesno združenje za učin prešestva, delal izjemo baš za le-ta prestopok ter smatral ga kaznivim samó v zvršenem, a ne v poskušanem stadiji, ko pač ni ustanovil take izjeme za druge delikte zoper nrvnost, in tudi ne za hudodelstva spolne posilnosti in krvosramnosti. Le-ta pravni nazor podpira tudi naslednje uvaževanje. Vsled objektivnih in subjektivnih posebnostij prešestovanja pada cel učin samó na poročeno osebo. Zato ni mogoča razdelitev storivstva med njo in med drugim priležnikom, ni mogoče sopočetništvo. Priležnika, ki se vdeležuje prešestovanja namenom zvršiti je, smatrati je torej zgol pomagačem, baš zato, ker se ne družijo v njem vsi znaki storivstva. Kajti on ne krši osebne dolžnosti, namreč one zakonske zvestobe, nego omogoča samo kršenje dolžnosti poročenega soudeleženca. V našem slučaju je v tem obziru seveda brez pomena to, da je tudi obtoženec poročen, kajti nezvestobo more on zakriviti samo nasproti svoji soprogi, a ne nasproti soprogu svoje dekle. Zakon sam označuje v zadnjem stavku §-a 503. kaz. zak. priležnika kakor sokrivca sploh. Toda le-ta izraz je razlagati na splošno kakor »complex«, a nikakor ne za »sostorivec«. Po §-ih 5., 239. kaz. zak. je vporabljeni vse za hudodelstva ali za prestopke obstoječe določbe tudi na pomagača. Le-temu je odgovarjati neodvisno od delovanja storivca o onih dejanjih, ki jih je zvršil v dosego nezakonitega uspeha. Zato pa ni dvoma, da zapada obtoženec kazni za one, prešestvo pripravljajoče in omogočujoče čine, katere je sam zvršil. A šteti mu je v greh zgol poskušano pomaganje, zgol poskušano prešestvo, ker je odpal zaželjeni uspeh vsled upora njegove dekle. Ni tu razmotrivati, je li prešestvo zgol kršenje pravic enega soprožnika, nego tudi napad na nrvno dejstvo zakona samega. Vsekakor je zakon ustvaril ž njim posebno vrsto delikta ter izključil zasebno obtožbo radi razžaljenja časti, ker ga ni uvrstil med delikte 12. poglavja kaz. zak. Toda, ker je za učin prešestovanja potreben hudoben namen, navlaščno ravnanje, ki obstaja baš v vedenji, da je vsaj eden vdeležencev poročen, ter da je ž njim kršena pravica zvestobe drugega soprožnika, prištevati je le-ta učin doložnim deliktom, pri katerih pa je neizjemoma mogoč poskus, ako so dejanjem zakriviljeni.

Ad 2.) Da prešestva ne zakrivita sosterivca, nego en storivec in en pomagač, je bilo že zgorej povedano. Zato ne more biti niti govora o mejsebojnom soglasnem dogovoru in privoljenji vdeležencev kakor neizogibnem znaku tega delikta. Zato pa, ker se dekla ni pokorila gospodarjevemu načrtu, nego se je uprla njegovi nakani, odstranjena sta na njeni, a ne na njegovi strani kazenski učin in odgovornost. Toda nasproti gospodarju bi obstajal ob dokazanem namenu, spolno združenje siloma izvršiti, idealni stik spolnega nasilstva (§ 125. kaz. zak.) s prešestovanjem. Sila pa, katero je uporabil obtoženec, ni, po neizpodbijanem izreku spoznavnega sodišča, zadostovala, da bi se ustanovil strožje kaznivi delikt.

Ad 3.) Razpravno sodišče je izrecno utrdilo na podlagi obtoženčevega priznanja in ozirom na njegovo postopanje, da je nameraval svojo deklo spolno zlorabiti. V kolikor obtoženec le-ta namen izpodbija, ga je torej napotiti na določbe §-ov 258., 288./3 kaz. pr. r. Da pa je v dosego svojega namena izvršil poskus, a ne zgolj pripravljavna dejanja, o tem ne more biti dvoma, ako se pomisli, da je iskati mejo mej poskusom in pripravljanjem ne v večjem ali manjšem približanji h kaznivemu smotru, niti v pripravi večjega ali manjšega števila pogojev, od katerih je zavisno doseženje le-tega smotra, nego zgolj in samó v tem, se je li na oni smoter obrnjeni namen, drugače nego je omenjeno v §-u 11. kaz. zak., v zunanjem postopanju obtoženca že nedvomno pojavil in vtelesil. Da je pa temu tako, je razpravno sodišče ugotovilo, ne da bi bilo iztakniti pravne pomote v njegovem izreku. — Ničnostna pritožba je torej v vsem svojem obsegu neutemeljena.

Kasacijsko sodišče je po vsem pritrdilo uvaževanjem zastopnika generalne prokurature ter je na njih podlagi odbilo pritožbo ničnosti.

F.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v 3. in 4. broji nastopne razprave: I. Wagner: O promjeni našeg građanskog parbenog postupnika. (Nadaljevanje.) — I. pl. Kugler: Bezoporučno nasljedstvo u ostavštini višega svećenstva. — Dr. S. Posilović: Karteli. — M. Rojc: Pravnički razgovor o koječem, pa i o bisteriji i sugestiji pred sudom. — F. Haladi: Jesu li po zakonu od 18. siečnja 1883. o stegah ovršnoga prava